

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

ניתן לשמוע את שיעורו של מרן זצוק"ל בערוץ קול ברמה. או ב'קו בית נחמן': 079-9270505

בית נחמן

יום רביעי כ' בסיון התש"ע

נושאי השיעור:

א. למה קפצה למרגלים הדרך? ב. למה עלו המרגלים בנגב תחילה? ג. למה כתוב "ויבוא עד חברון" לשון יחיד? ד. באיזה נוסח מותר להתפלל בקברות הצדיקים? ה. "ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק" מה שם הענק? ו. ביאור הפסוק "וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים". וביאור הפסוק "ויבואו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד". ז. קרא, קרא או קרא? בפסוק ובפיוט "בר יוחאי. ח. "ויהס". טה. ש"ה או ש"ש? ט. ההבדל בין "ממנו" - מאתנו ל"ממנו" - מ-הוא.

למה קפצה להם הדרך?

א. ¹ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר צין עד רחוב לבוא חמת" (במדבר י"ג, כ"א). רש"י אומר שהם הלכו באורך וברוחב כמין גא"ם, לאורך ולרוחב. ובהמשך רש"י אומר שהם הלכו ארבעים יום, בשעה שהיו צריכים ללכת הרבה יותר מזה. למה? כי את ארץ ישראל משערים אותה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה (ראה רש"י לקמן פס' כ"ה). אדם הולך ביום עשר פרסאות² (פסחים דף צ"ד ע"א), אז ארבע מאות פרסה זה ארבעים יום הלך, וחזור זה שמונים יום. אבל למעשה זה יותר מזה, משום שהם הלכו גם לאורך וגם לרוחב, אז צריכים לחזור בחזרה לרוחב ולאורך. ארבעים כפול ארבע זה מהלך מאה וששים יום! אבל הם הלכו את זה בקפיצת הדרך. למה עשה ככה הקב"ה? כי [הרי כנגד כל יום נענשו שנה במדבר], ומספיק להם ארבעים שנה במדבר. אם היו מאה וששים יום בארץ ישראל, יקבלו מאה וששים שנה במדבר! זה עונש גדול מאד. כמה דורות יחכו עד שיכנסו לארץ? לכן די ארבעים יום.

למה עלו בנגב תחילה?

ב. ³ויעלו בנגב ויבוא עד חברון" (שם פסוק כ"ב). אתמול [בשיעור] לא הסברתי שרש"י אומר משהו אחר לגבי "עלו זה בנגב", הסברתי פשוט שישאל היו במדבר בדרום ארץ ישראל, "עלו זה - עלו כאן - בנגב". ככה רש"י אומר (במדבר ל"ד, ג). שערי מואב ואדום כולם היו בצד דרום של ארץ ישראל. אבל רש"י כאן אמר אחרת, אמר שנגב זה מקום מנוגב, המקום הכי יבש בארץ ישראל שאין בו כמעט גשמים זה הנגב³. ולמה אמר להם "עלו זה בנגב"? כי ככה דרך התגרים, מראים את הפסולת תחילה. אתה רוצה סחורה? בוא תראה את הסחורה הזאת, היא טובה? יש יותר טובה מזאת. אם בהתחלה תראה לו את הטוב, הוא יאמר לך אחר כך: רק זה מה שיש לך? לכן קודם כל תראה לו את הגרוע, אחר כך עוד יותר טוב ועוד יותר טוב. אבל בין כך ובין כך, התחילו לעלות בנגב.

למה כתוב "ויבוא עד חברון" לשון יחיד?

ג. הגיעו לחברון, וחברון ידועה שהיא טובה מאד. אבל רש"י אומר כאן שחברון

1. שיעור זה נמסר ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ ביום רביעי כ' בסיון התש"ע בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח" בין מנחה לערבית. שיעור זה הוקלט ע"י ישיבתנו הקדושה כסא רחמים תכ"ץ וברוך שמסר עולמו לשומרים.
2. ארבעים מילין, שזה ארבעים ק"מ.
3. פעם הלך יהודי אחד שהוא חילוני, אבל פעם אחת אמר תפלה אחת בחיים, והקב"ה קיבל אותה! פעם בן גוריון בא לבית הכנסת ביום כיפור בשעת הנגיעה (בארץ ישראל כנראה, לא בחוץ לארץ, שם היו אומרים שהוא בא להחניף), ואז אמרו "אבינו מלכנו", אמר: גם אני רוצה לומר "אבינו מלכנו", אמרו לו: תגיד. אמר: "אבינו מלכנו תן מים לנגב ולערבה". אותו זמן היו השמים פתוחים, קבלו את זה. מנשה בן חזקיהו היה עובד עבודה זרה, והיה מה שהיה, פעם אחת התפלל ואף אחד לא רצה לקבל אותו. הקב"ה - "ויתחר לו" - חתר לו (עיין סנהדרין דף ק"ג ע"א). היום הנגב מבורך לא פחות מכל ארץ ישראל. "ונתתי גשמיכם בעתם" (ויקרא כ"ו, ד') ראשי תיבות נגב... לפעמים בנגב יש מים יותר משאר מקומות, זו ברכה. אבל באותו זמן הנגב היה יבש וצחיח.

לא כל כך טובה [ביחס לשאר מקומות ארץ ישראל], רש"י אומר שאת המקום הזה עשו לקברות מתים, "שאין לך טרשים בארץ ישראל יותר מחברון", היא אדמה קשה כזאת⁴. הגיעו עד חברון, אבל מה זה "ויבואו"? "ויבואו" צריך לומר. יש מסרה שאומרת "סבירין ויבואו". מה זה סבירין? כל פעם שכתוב במסרה סבירין, חשבו אנשים שהמסרה באה להגיה בפסוק. כמו: "והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהייתה, וכמוהו לא תוסיף" (שמות י"א). אתה מדבר על צעקה גדולה - "והיתה צעקה גדולה", לשון נקבה שלוש פעמים. "אשר כמוהו" - זכר? "לא נהייתה" - נקבה, "וכמוהו" - זכר, "לא תוסיף" - נקבה? אז המסרה אומרת "סבירין כמוהו". אין כוונת המסרה להגיה, אלא להיפך, תדע לך שכאן צריך להיות "כמוהו". אמנם הסברה היא "כמוהו" - "סבירין", אבל למעשה כתוב "כמוהו". וזה שלא יאמר אדם שמעתיק סופר אחר סופר: אולי הסופר הראשון טעה, אולי התכוון לומר "כמוהו" והתחלפו לו האותיות? לא! "סבירין כמוהו", אנחנו יודעים שהסברה "כמוהו", אבל זה נגד הסברה. וגם כאן לכאורה צריך לומר "ויעלו ויבואו".

תפלה בקברות הצדיקים

- ד. וחכמים אמרו (סוטה דף ל"ד ע"ב) שלא כולם הלכו לחברון, כלב בן יפונה ראה שבדרך היו מתלחשים ביניהם: בוא נספר שזה לא כדאי [לעלות לארץ ישראל], יש ענקים וסכנות. והיתה להם עוד סיבה, אמרו בזוהר (במדבר דף ק"ח ע"א) דבר נוראי. המרגלים האלה היו "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה" (שם פסוק ג) - היו מכובדים, אמרו בארץ ישראל כולנו נהיה אותו דבר, נהיה 'פלחים'... כולנו נעבוד את האדמה, "ולא ניכר שוע לפני דל" (איוב ל"ד, יט). אנו רוצים לשמור על הכבוד שלנו, אז יותר טוב לא לעלות, נישאר פה ונסתדר⁵. אז קלב ראה שהם
4. והיום ידוע שהענבים של חברון מספר אחד, איך קוראים להם הערבים? "ענב אלכליל". מה זה כליל? האהוב? מי זה אהוב? זה אברהם אבינו. כיון שאברהם אבינו נקבר בחברון נקרא ככה. למעשה אברהם היה יותר מאהוב, אברהם אבינו נקרא "אברהם אוהב" (ישעיה מ"א, ח), ואומר רבי חיים בן עטר (ככה ראיתי שהרב חיד"א מביא בשמו בפירושו לספר חסידים סי' קט"ז), אילו הפסוק אמר "אברהם אוהב" - המלך אומר אני אוהב את הבן אדם הזה, הוא אוהב, אבל "אוהב" פירושו שהמלך מתפאר שהבן אדם הזה אוהב אותי! זו מעלה גדולה מאד. יש לך דבר כזה? המלך אומר: אתם יודעים? פלוגי אוהב אותי! אבל אתה גדול יותר ממנו? ככה זה, וזה מה שאומר הפסוק "אברהם אוהב". אז אוהב בערבי זה כליל, ככה הם קוראים לו. ומשה רבנו נקרא "כלים אללה" - שהיה מדבר אתו. וההוא שלהם נקרא "קסול" - כביכול שליח, ובחזק לארץ היו אומרים "פסול"...
5. אומרים שהיו כאלה לפני השואה שלא רצו לעלות לארץ, אמרו: פה אני מכובד, שמה מה אני אהיה? אחר כך בעונות היה מה שהיה. היה אדמו"ר אחד שביום חמשה באייר היה לוקח מטאטא - בתל אביב - יוצא ומטאטא את הרחוב. אמרו לו: הכבוד שלך לטאטא את הרחוב! אמר להם: כשהייתי בשואה נדרתי שאם יזכני ה' לעלות לארץ, במקום שאני מטאטא לגרמנים עם מכות, אני מטאטא בארץ ישראל. זכיתי ואני מטאטא את ארץ ישראל. שאנשים ידעו להעריך את ארץ ישראל. [היא לא באה] בקלות, לא, לא. אנשים לא יודעים את ערך ישראל. אחרי אלפים שנה הגענו אליה, כל החסרונות כולם הולכים ומסתדרים, לא לדבר מלה רעה נגד ארץ ישראל.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	19:13	20:30
ת"א:	19:30	20:33
חיפה:	19:21	20:34
ב"ש:	19:28	20:30

אמר: לא, יש לי מה לעשות בחברון.

מה שם הענק?

ו. ומה היה בחברון? "אחימן" ששי ותלמי" הבנים של הענק. ומי זה הענק? לא ידענו מה שמו, עד שבאו בעלי הפשט, הרד"ק וגם רש"י וגם הגר"א ביהושע (י"ד, ט"ו), אמרו שהענק הזה שמו **ארבע**. זה הפשט הפשוט. "קרית ארבע" - הענק שמו ארבע. הוא היה בזמן אברהם אבינו, "קרית ארבע היא חברון" (בראשית כ"ג, ב), הוא כבש את העיר "קרית ארבע", כמו שאתה אומר "עיר שכם", ואחר כך הבנים שלו נשארו עד זמן משה רבנו - אחימן ששי ותלמי. איך למדנו את זה? ככה כתוב ביהושע (שם): "וְשֵׁם חִבְרוֹן לַפְּנִים קְרִית אַרְבַּע, הָאִדָּם הַגָּדוֹל בְּעַנְקִים הוּא". מי זה הוא? יש מפרשים (ראה בראשית רבה י"ד ו') "הוא" זה אברהם אבינו, אבל לא כתוב אברהם אבינו, היא נקראת קרית ארבע, כי ארבע זה השם שלו. וזה יותר פשוט מאשר נאמר ארבעה זוגות, או ארבעה ענקים, כי בין ענקים ובין זוגות זה לשון זכר, ובזכר אומרים ארבעה, לא אומרים ארבע, לכן ארבע זה שם פּרִטִי⁵. זה שמו של הענק, והילדים שלו היו חיים עד עכשיו, ונשארו עוד ארבעים שנה עד שכלב "יורש משם כלב את שלשה בני הענק" ככה כתוב ביהושע (ט"ו, י"ד).

"וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים"

ז. "וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים" (במדבר י"ג, כ"ב). מה הפסוק מחדש לנו, מתי חברון נבנתה? אתה אומר "לפני צוען", וצוען עצמה מתי נבנתה? מה הפסוק בא להגיד? אז חכמים אמרו (סוטה דף ל"ד ע"ב) שהתורה באה לומר שחברון היתה כל כך טובה, מבונה ומבורכת פי שבע מצוען מצרים. **ומה זה שבע שנים?** אדם אומר ושונה וכופל ומשלש, שבע שנים כאילו אמרת **שבע כפליים** - שבע פעמים. כי אחרת אין טעם לומר מתי נבנתה לפני צוען מצרים, מה אכפת לנו?

"נחל אשכול"

ח. "ויבואו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד" (שם פסוק כ"ג). המקום הזה עדיין לא נקרא נחל אשכול, נקרא המקום בשם אחר. הפסוק

8. תמיד ידענו אחימן בקמץ, כאן [בחומש שהיה אז לפני רבנו זצ"ל] הוא עשה פתח. מה נעשה לו? אולי ברויאר עשה פתח. [אכן ברויאר הוא בפתח. המערכת].
 9. פעם שוקי לרר, הצלם של הרב עובדיה (שיחיה), בא לרב, והרב אמר לו: כמה ילדים יש לך? אמר לו: יש לי שלוש בנים. הרב נתן לו סטירה. למה סטירה? אמר לו: **בנים אומרים שלוש**, שלוש בנים. אמר לו: טוב בסדר. אחר כך הרב שאל אותו: כמה בנות? אמר לו: **שלשה בנות**, הרב נתן לו עוד סטירה... אמר לו הרב: **בנות זה נקבה, תגיד שלש**. אמר לו: מאיפיה אני יודע? חשבת ה"א סימן נקבה. אמר לו הרב: לא, בחשבון זה הפוך, שלשה בנים - זכר, שלוש בנות - נקבה.

"הן עם כלביא יקום" - דברי חיזוק ואמונה ממרן רבנו הגדול זצ"ל

לרגל המלחמה שאנחנו נמצאים בה - מלחמת "עם כלביא", הבאנו כאן ראיון שנערך עם מרן רבנו הגדול זצ"ל ברדיו "קול ברמה" בערב חג הפסח התשפ"ד, שאז כהיום איימו האיראנים ימ"ש על ישראל, ורבנו נשא מדברותיו לעודד את עם ישראל, ומשכבו המאורות בעוה"ר, וחסרים אנחנו כל כך את דברי הנוחם והעידוד של רבנו הגדול זצ"ל, יהיו דברים אלה כטל לישראל, ונזכה ונתבשר בבשורות טובות בקרוב אמן¹.

המראיין ר' יעקב גרודקה הי"ו: תקופה קשה עוברת על עם ישראל, חיילים נמצאים בצפון, אנחנו צריכים כל כך הרבה ישועות, ויש לנו את הזכות שאתנו נמצא מרן ראש הישיבה רבי מאיר מאוז, ערב טוב כבוד הרב. אנשים מפחדים מהמצב, איך ניתן להרגיע אותם שהכל בסדר?

מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ: יש לנו אבא גדול בשמים, שהוא רואה את הכל ויודע את הכל, עוד לפני שעושים הרשעים דברים רעים הוא כבר רואה אותם. וכל מי שבוטח בו - הוא מציל אותו, שומר עליו כבבת עינו. ככה כתוב בזכריה (ב', י"ב) "כי הנוגע בכם נוגע בבבתי עינו" וחכמים אמרו (עין גיטין דף נ"ז ע"א): לא בבת עינו אלא בבת עיני, רק מפני הכבוד לא רצו לכתוב "בבת עיני" של הקב"ה, אבל כל אחד מאתנו הוא בבת עינו של בורא עולם. אם אנחנו נחזיק באמונה נראה פלאים ופלאי פלאים יותר ממה שראינו בראש חודש ניסן עם הטפשים האלה [האיראנים] שזרקו עלינו 331 טילים, והיו נסים ונפלאות, שום טיל לא פגע באף יהודי. מה נוכל לעשות? יש לנו ליל פסח, ליל פסח כולו ברכה ואצילות, משהו מיוחד. "הוציאנו מעבדות לחרות, משעבוד לגאולה, מאפלה לאור גדול, ונאמר לפניו הללויה". מה אדם יכול לעשות כדי לזכות לברכת ה'? אחרי שאדם גומר את הסדר, יקח כוס - לא צריך כוס של יין, אלא מה שיוצא² - ויאמר יהי רצון. "יהי רצון מלפניך, ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שתעזרנו ותשחרר את כל השבויים שלנו, תוציא אותם מאפילה לאורה, ומחושיך לאור גדול, תשחרר אותם שיצאו ביד רמה מכל המקומות שהם עצורים ונסתרים בהם. תשחרר אותנו, בניך אנחנו. ובנים אפילו שלא הלכו בדרך טובה עם אביהם - אבא אוהב, אבא נותן, אבא סולח. סלח לנו. ראיית כמה אלפים ורבבות שהתחילו לקיים מצוות, התחילו לשמור שבת, התחילו לעשות סדר בליל פסח, מיליונים עושים סדר בלילה הזה בכל העולם כולו. ואנחנו רחוקים מהניסים של מצרים 3300 שנה ויותר, ואנחנו זוכרים אותך, גם אתה תזכור אותנו". כל אחד צריך להתפלל במלים כאלה ודומיהם. ואני ראיתי בניסיון, פעם בא אלי מישוה ואמר לי שהתינוקת שלו - ושמה דבורה בת שרה - נמצאת בטיפול נמרץ בתל השומר, מה אני יכול לעשות? אני יכול להשאיר

מחפשים דרך איך להימלט מהעליה לארץ, אמר: מי יכול לעזור לי? בשלמא יהושע בירך אותו משה רבנו - י"ה יושיעך מעצת מרגלים" (סוטה שם). אבל אותי אף אחד לא בירך, אז הוא הלך לחברון לקברי אבות ואמר: אבותי בקשו עלי רחמים. ויש פה שתי גירסאות, או שהתפלל שבזכות האבות ינצל מעצת מרגלים, או שהתפלל לאבות שיבקשו עליו רחמים, ושתי הגירסאות נכונות. את זה מביא הרב מנחת אלעזר ח"א סי"ט ס"ח (זה הסימן היחיד שאני זוכר ממנו... היה בידי בהשאלה, ועשיתי לי סימן "אחד חכם". אחד - זה חלק ראשון, חכם (גימטריה ס"ח) - סימן ס"ח), הוא כתב שם שאסור להתפלל לנפטר ויהיה מה שיהיה, אל תאמר: "תעזור לי", "תביא לי", וכו'. הוא לא מביא לך כלום! אלא תאמר לו: "תתפלל עלי לקב"ה", או "שבזכותך ה' עזור לי", אפשר לומר כך ואפשר לומר כך.

ראיה שרק פֶּלֶב בא לחברון

ה. אז "ויבוא" זה רק פֶּלֶב, ויש חכם אחד, פשטן ופילוסוף וחכם וחוקר וכו' וכו', שמו רבי אליהו בן אמוזג, יש לו ספר על התורה "אם למקרא" חמשה כרכים. נדיר מאד הספר הזה. אמנם הוא מביא כמה דברים בצרפתית וכדו', אבל הדברים עצמם הם טובים, יש בו הרבה דברים טובים. וכאן הביא ראיה מהפסוק ביהושע (פרק י"ד) שרק כלב בלבד הוא שהגיע לחברון. כלב מדבר עם יהושע בן נון ומבקש מיהושע שיתן לו את ההר של חברון. והוא אמר: "וישב משה ביום ההוא לאמר אם לא הארץ אשר דרכה רגלך בה לך תהיה לנחלה ולבניך עד עולם" (שם פסוק ט'). מה זה "דרכה רגלך בה", כולם דרכו? את זה נוכל לתרץ. והוא ממשיך: "ועתה הנה החיה ה' אותי כאשר דיבר, זה ארבעים וחמש שנה מאז דיבר ה' את הדבר הזה... ועתה הנה אנכי היום בן חמש ושמונים שנה" - והוא בריא וחזק - "עודני היום חזק, כאשר ביום שלוח אותי משה, ככוחי אז וככוחי עתה... ועתה תנה לי את ההר הזה... כי אתה שמעת ביום ההוא כי ענקים שם וערים גדולות בצורות" (פסוקים י"א-י"ב). מה זה "כי אתה שמעת"? הרי יהושע היה אתם היה עם כל המרגלים, כולנו היינו בחברון, מה זה "אשר שמעת"? אשר ראית צריך לומר! אלא מוכרח לומר שלחברון הלך רק כלב לבדו⁷, כולם רצו לקצר את הדרך, למה צריך ללכת לחברון? אבל כלב

6. לפעמים הוא טעה בהבנת פסוק, כמו "ייעל פר ואיל במזבח" (במדבר כ"ג, י"ד). לא הבין מה זה במזבח, חשב מזבח אחד, והכוונה היא בכל מזבח. כל אדם טועה.

7. שאלה מהקהל: אבל בהמשך כתוב "ושם ראינו את הנפילים" [י"ג, ל"ג. וכן "וגם ילידי הענק ראינו שם" שם פס' כ"ח], כתוב "ראינו"? תשובת מרן רבנו זצ"ל: כן, זו קושיא שלי בגליון של אם למקרא... אם דיפסו מחדש ספר "אם למקרא", אני אתן להם הערות. כל ספר שרוצים להדפיס היום, יביאו אלי ואני אתן להם הגהות... בתנאי שיש לי את הספר בבית, אין לי ספר בלי הערות... אולי יש לי תירוץ, אבל הוא הוכיח מזה. האמת שהקושיא היא לא עליו, זו קושיא על חכמים שאמרו שרק כלב הלך לחברון, הנה פה כתוב ראינו? צריך לעיין. א"ה. ראה ברשב"ם (לעיל שם פס' כ"ב) שהעיר בזה. ע"ה אלעד עידאן ס"ט. ובשנים האחרונות שמעתי ממרן זצ"ל ה"מ שיישב שאת הענקים כולם ראו כי היו גבוהים ונראו מרחוק. ע"ה משה חזקא ס"ט].

1. תודתנו נתונה לכבוד רבי יהוידע הכהן הי"ו שבזכותו טרחתו רואים הדברים אור ושכמ"ה. המערכת.

2. יש נוהגים לקחת בליל הסדר כוס חמישית, הם גורסים ככה בגמרא (פסחים דף ק"ח ע"א), חמש כוסות, אנחנו גורסים ארבע כוסות, והלואי ונעמוד בהם...

שלא צריך להגיד כדי לא להמיס את לב העם. הם יאמרו: בוא נלך, אל תפחדו, המקום טוב, המקום מבורך, תראה איזה פירות יפים, זה בסדר. אבל כשאתה מספר "אפס כי עז העם", כל מה שאתה מספר בשבח של ארץ ישראל הכל אפס.

בהפטרה תקנו את זה

יא. לכן בהפטרה של פרשת שלח (היושע פרק ב') מספרים על היושע שלח "שנים אנשים", לא שנים עשר מרגלים, "חרש" - בשקט, ובסוף בפסוק האחרון כתוב: "ויאמרו אל יהושע כי נתן ה' בידינו את כל הארץ וגם נמוגו כל יושבי הארץ מפנינו" (שם פסוק כ"ד). **הם לא הלכו לספר לכל העולם, ספרו פרטים ליהושע,** ורואים את זה גם בטעמים. כמה נחמדים הטעמים שאדם יבין בהם דברים. אמנם זה לא הפשט, אבל זה רמז. כאן כתוב (במדבר י"ג, כ'): "ואל כל עדת בני ישראל" - דרגא תביר, את כל השליחות שלהם שברו אותה לרסיסים כשסיפרו לכולם, "ותשא כל העדה" (שם י"ד, א'). מה יודעים אנשים פשוטים? שומעים דברים כאלה, "ויבכו" - בכו סתם, על לא דבר. **על מה אתם בוכים?! הרי אתם רואים כל הדרך כולה שאתם חיים בנסים?! למה אתם בוכים?! האוכל בא בנס, המים באים בנסים, המלחמה בעמלק בנסים, מעמד הר סיני.** מה יש לכם עוד?! אבל זהו, ככה הטבע של בני אדם, תמיד מתבכינים, זה בוכה, והשני בוכה אתו. ואילו ביהושע הפוך: "כי נתן ה'" - דרגא תביר, שבר לנו את כל עמי הארץ...

הפחידו את ישראל

יב. "וישיבו אותם דבר ואת כל העדה ויראו את פרי הארץ" (שם י"ג, כ"ו) - תראו איזה פירות. "ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה" (שם פסוק כ"ז) - כלומר באמת כמו שאמרת לנו זבת חלב ודבש. תמיד משה רבנו אמר להם את זה, כמו: "אל ארץ זבת חלב ודבש, אל מקום הכנעני והחתי, והאמורי והפריזי, והחוי והיבוסני. ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי" (שמות ג', ח'-ט). את כל הדברים האלה משה אמר להם. והם אמרו: זו אמת, "זבת חלב" וזה הפרי. **"אפס כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד"** ¹², וגם ילידי הענק ראינו שם" (במדבר י"ג, כ"ח) - ענקים כאלה. היום אין לנו לכאורה לפי רש"י למעלה (פס' י"ח) "בצורות" זה סימן שהם חלשים, אינני יודע מה כוונתם. אולי כוונתם לומר, חלשים או לא חלשים, אבל הם בצורות. [א"ה. לענ"ד כיון שרש"י לעיל כתב סימן מסר להם שאם הם יושבים במבצרים משמע שהם חלשים, נתחכמו כאן והקדימו "אפס כי עז העם" ולא עוד אלא שגם "והערים בצורות גדולות" (וע"כ שאין זה סימן לחולשה, אלא תוספת חוזק לחוזקם). ואפשר שזו כוונת רבנו הגדול ע"ה. וע"ע בהערה בסמוך. ושור"ר בביאור האור החיים (פס' כ"ח). ע"ה אלעד עידאן ס"ט]. איך נוכל לכבוש את החומה? נעשה סולמות? זה לא פשוט.

13. שאלה מהקהל: למה התחילו לומר "אפס כי עז העם" ואח"כ "והערים בצורות", להיפך, קודם כל יגידו את החומה אחר כך את החיילים? **תשובת מרן רבנו הגדול ע"ה:** להיפך, רצו

אומר אחרי שנקבע שמו כך, כשחזרו אחר כך יהושע וכלב [לא"י], אמרו: זה המקום שהיינו בו, זה נחל אשכול, לפני ארבעים שנה היינו שם וכרתנו משם זמורה ואשכול ענבים אחד. זמורה עם אשכול ענק היה, "וישאוהו במוט בשנים", גם אם נאמר "בשנים" - בשני מרגלים זה כבד מאד, קל וחומר שחכמים אמרו (סוטה דף ל"ד ע"א) ששמונה אנשים נשאו אותו. יש תמונה ברש"י וגם במהרש"ל בסוטה שם איך נשאו את האשכול הזה, הוא ענק, והם הרימו אותו. **וכנראה כשחתכו אותו ירד הרבה מיץ ענבים שם, לכן נקרא "נחל אשכול"** (שם פס' כ"ד) - **נחל מבורך.** לא ראו בחיים שלהם דבר כזה. במדבר איפה יש להם דבר כזה? אז אמרו שאת הענבים האלה צריך להביא להם. והם לא התכוונו כל כך לטובה, רצו להראות להם, תראו איזה ענבים פראיים, גם במצרים אין כמותם, זו מדינה כזאת פראית, וגם האנשים שלה פראים. אנחנו קטנטנים, מה נוכל לעשות?

"קרא נחל אשכול"

ט. "למקום ההוא קרא נחל אשכול על אודות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל" (שם). מי קרא? הקורא. האמת לולי הניקוד היה אפשר לומר "קרא נחל אשכול" והכוונה נקרא. מצאנו ככה בישעיה - "פושע מבטן קרא לך" ¹⁰ (ישעיה מ"ח, ח'. וראה עוד שם נ"ח, י"ב. ושם ס"ב, ב'), וגם בפיוט בר יוחאי אומרים "וְאֵין קוֹרָא לָהּ", יש טועים ואומרים "ואין קורא לה", מה קורא לה? מי קורא לה? צריך לומר "ואין קורא לה" - הספירה העליונה כתר, נקראת על פי הקבלה בשם "אין". אבל המסורת היא "קרא" ¹¹ נחל אשכול" [דהיינו קרא מי שקרא]. כמו: "אותי השיב על כני" (בראשית מ"א, י"ג). מי השיב? רש"י אומר שם השיב מי שהשיב, ככה הוא פירש.

יש דברים שלא צריך לפרסם לכולם

י. "וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום" (במדבר י"ג, כ"ה). חזרו למשה ואהרן ולכל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה. אומר רבי יעקב מדובנא, הרי המרגלים אמרו אמת, מי שיראה יראה שהם לא שקרו באף מלה, הכל נכון. "עז העם" (שם פסוק כ"ח), "בצורות גדולות" (שם), "וגם ילידי הענק ראינו שם" (שם), הכל אמת. אז למה נענשו? אמרו שהוציאו דיבה רעה. אבל משה אמר להם תגידו, והם אמרו את האמת. מה הם יעשו? ישקרו? אז הוא אמר **שהבעיה היא שהם הלכו אל כל עדת בני ישראל. לא כל דבר צריך לספר לכולם, תבואו, תמסורו דו"ח לפני משה ואהרן,** והם יודעים מה להגיד ומה לא להגיד. **יש דברים**

10. אבודרהם אמר (בסדר תפלת פורים) מי זה פושע מבטן? זה המן. ולמה כתוב "קרא לך"? כי תלו אותו על קורה שהיה חמשים אמה, לכן "קרא לך" [לך - 50].

11. כוונתי שלולי הניקוד אפשר לומר קרא, אבל המנקדים יודעים מה שהם עושים, המסורת היא קרא זהו.

את הטלפון פתוח לדעת מה איתה? אמרתי לו, אל תעשה טלפון פתוח, מה תרויח מזה? תגמור את הסדר מהר, תשתה מיץ ענבים שלא תשתכר, [תקרא שיר השירים ותתפלל עליה] ותלך מיד לבית החולים ותבדוק מה שלומה. אמר לי: זהו? אמרתי לו: כן. במקום לשמוע דרך הטלפון, תראה במו עיניך. אחרי יומיים-שלושה בחול המועד בא אלי והבת שלו בידו. אמר לי: הרב, זאת הבת שלי. הוציאו אותה בליל פסח מטיפול נמרץ. והיא חזרה הביתה כעבור שבוע-שבועיים. זה נסים ונפלאות. וכתוב בספרים שהיה משישו שחמש עשרה שנה לא היו לו ילדים, והיה כל הזמן מתפלל: ה' יתברך תן לי ילדים, שנה אחת אשתו נפקדה. אז הוא הלך לאדמו"ר אמר לו כבוד הרבי, תראה איזה נס הקב"ה עשה לנו, אני לא הלכתי לאף אדמו"ר או רב, **התפללתי לה' כל ליל פסח, והנה אשתי נפקדה כעבור חמש עשרה שנה וילדה בן!** אמר לו האדמו"ר: נכון מאד, הקב"ה יכול לתת ילדים גם בלי אדמו"ר... אומרים בהגדה של פסח [את הפסוק בתהלים (קל"ו, ד')]: "לעושה נפלאות גדולות לבדו". מה זה לבדו? לא בעזרת משישו, תתפלל אליו והוא יעשה.

ואני מאמין באמונה שלמה, שאם כל אחד יתפלל מכל הלב את התפלה הזאת בליל פסח אחרי הסדר, יתעוררו מלאכי רחמים, ויביאו כל התפלות האלו לפני הקב"ה, והוא ישחרר אותנו מיד העריצים האלה, מיד הפושעים והזדים, הכלבים, כפויי טובה, יחיא סיגוואר ימ"ש היה פעם חולה במחלה הידועה, ע"פ דרך הטבע אין מה לעשות, אבל ב"ה יש לנו רופאים טובים מאד, טפלו בו והוא חי. הוא החזיר לנו טובה? אינו יודע להחזיר, משיבים רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתם (ע"פ משלי י"ז, ג'). הוא נלחם בנו, ילחם בו הקב"ה. ונשמע רק בשורות טובות ישועות ונחמות מארבע כנפות הארץ, וכן יהי רצון וגאמר אמן.

המראיין: כבוד הרב, אנשים מתמודדים בבית עם ילדים שחיים בחרדות, איך אפשר להרגיע את הילדים?

מרן רבנו הגדול זצ"ל: להשמיע לילדים שירים של זמרה ושל ביטחון. ואם הם גדולים מעט, יש שירים של ביטחון שכתבו הראשונים, רבי שמואל הנגיד ורבי יהודה הלוי. רבי שמואל הנגיד היה במלחמה עם ערבים, המלך שלו היה נגד ערבים אחרים, והוא שלח אותו להיות גנרל. והוא כותב בשיר שלו "ולי אדון אשר אמר בטח בי, ואפיל בנעימים לך חבלים". **יש לי אדון, יש לי אבא, שאמר לי: אל תעשה שום דבר, רק תבטח בי ואני אראה לך נסים ונפלאות.** וכך היה. תמיד היה נלחם, והיה יוצא עטור בזר הניצחון. עד שהמלך "השתגע", אמר לו: איך אתה זוכה לניצחונות האלה? אמר לו רבי שמואל: **זה הביטחון בקב"ה. צריך לספר לילדים סיפורים של יציאת מצרים, לספר להם מה שכתוב בתורה ומה שכתוב בדברי חכמים, לחבק אותם, לספר להם ולעודד אותם.**

ככה עשינו במלחמת המפרץ, היו אנשים הולכים וכל כך מפחדים. יום אחד הלכתי לקופת חולים ואני מפחד אולי יפול טיל על הראש שלי? אז אני אומר בדרך את המלים האלה: "ולי אדון אשר אמר בטח בי". הגעתי לקופת חולים ומצאתי שם דפים לעודד את האנשים ששומעים טילים, וכתוב שם: "אל תדאג, אמריקה עוזרת לנו, היא שולחת את המיירטים שלה ואת החיילים שלה". משוגעים אלה, הטיילים של אמריקה עוזרים כאשר הטיל כבר הגיע אלינו? מה הוא יכול לעשות?! זה סתם... אבל כאשר אתה בוטח בה' - **אפילו עד הרגע האחרון, עד השניה האחרונה, הוא שולח לך מלאך ושומר אותך ואת כל עם ישראל.**

להסביר לילדים את זה שיש לנו אלו-ה גדול מאד, והציל אותנו בליל ראש חודש ניסן [התשפ"ד] ממאות טילים שירדו עלינו מהבהמה הזאת איראן, נתן להם על אפם ועל חמתם, אם רוצים להחזיר - לא יחזירו, לא יעשו שום דבר, אנחנו בחודש של נסים ונפלאות. נראה רק נסים ונפלאות, בבוקר בערב בלילה ובכל רגע ורגע.

המראיין: כבוד הרב אם אפשר רק עוד עניין אחד, שומעים אותנו הרבה מאוד בני תורה אברכי כולל ובחורי ישיבות, ואנחנו יודעים שלימוד התורה מחזיק

זכר לענקים בעולם אבל בספרים של קורמן¹⁴ הוא אומר שיש בניינים גדולים מאד (נמצאים עד היום, והוא כתב איפה הם), ואי אפשר להבין איך בני אדם כמונו בנו אותם בלי כל המכשירים של היום. על כרחנו שנבראו בידי ענקים. **עמלק יושב בארץ הגגב** (שם פס' כ"ט), כולם נכו בו. "ויבוא עמלק" (שמות י"ז, ח), מי שיסתכל טוב בפרשה יראה שעמלק לא הוכחד כולו. "ויחלוש" - חתך ראשי גיבורים. וגם היו בישראל שנפלו - "וכאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (שם פס' י"א). אז היו שנפלו, כי "כזה וכזה תאכל החרב" (שמואל ב' י"א, כ"ה), ישראל זוכרים את עמלק, וזה כואב להם. לכן התורה אמרה "מחה אמחה" (שם פסוק י"ד), יגיע הזמן שלא ישרא לו כלום על החוצפה שלו. אז הם אומרים שעמלק הזה יושב בכניסה, באים ורואים ששם נמצא עמלק.

"ויהס". "שָׁה, שָׁה" או "שָׁ, שָׁ"?

יג. **"ויהס כלב את העם אל משה"** (במדבר י"ג, ל'). אומר **האבן עזרא** בשם **רבי יונה**¹⁵, שפירושו של דבר שאמר "הסו". כשהאשכנזים רוצים להשתיק, אומרים: "שָׁה, שָׁה", אנחנו אומרים "שָׁ, שָׁ", מה יותר נכון כך או כך? יותר נכון כמונו, כמו כלב שאמר "הֵס", "הֵס כל בשר מפני ה'" (זכריה ב' י"ז). והמדרש (במדבר רבה פרשה ט"ז אות ב') אומר ככה, אבל "נהרא נהרא ופשטיה" (חולין דף ח"י ע"ב), מי שאומר "הס" ומי שאומר "ש", אבל "ויהס" פירושה שאמר "שָׁ". מה עשה כלב? עשה בחכמה, כל הדרך לא דיבר מלה, עכשיו הוא רוצה שישמעו לו, איך ישמעו לו? אז רש"י אומר שהוא עמד על הספסל ואמר: "וכי רק זה עשה לנו בן עמרם?" שמעו את זה ואמרו: מה יש לך לקטרג עוד? אמר להם: אתם

להפחיד אותם. העם עז, ולא רק שהוא עז, אלא "הערים בצורות", איך נוכל לכבוש אותם? הם מספרים דברים שמפחידים. ויש משהו שאמר **"אפס" פירושה כל מה שאמרת לך [עד עכשיו, הכל] אפס**. אותו דבר בפרשת בלק: "לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר" (במדבר כ"ב, ל"ה). לך עם האנשים, ואתה אפס, והם אפס, כולכם אפס... כי אינך יכול לומר מה שאתה רוצה, רק מה שאני אגיד לך. ככה **האברבנאל** אמר.

14. יש לו כמה דברים טובים, חבל שנלחמו בו "כדרכם בקודש"... צריך לברור ממנו הדברים הטובים. הוא כתב ספר "מבוא לתורה שבכתב ושבעל פה", היה ספר חובה בכל הסמינרים של החרדים, פתאום בא משהו "הלשין עלי" שהמחבר הזה אינו רוצה לקבל שיש ארבעה יסודות, אמר שהיום ידוע שיש יותר יסודות. על דבר כזה פוסלים ספר? אין דבר כזה בעולם. יש הלכה, יש מדרש, וזה לא מובא בשום מקום, רק בזהר (בראשית דף פ' ע"א בסתרי תורה). בזהר הרבה דברים נסתרים [ויש בהם סוד או עומק]. על דבר כזה לא פוסלים בן אדם! תראו את הדברים הטובים! **הרמב"ם** כותב (בהקדמתו למורה נבוכים) **שאם ראתי דבר טוב בספר, הוא מציל על כל הספר**. וגם **הגאון מליסא** (בהקדמתו לספר חוות יעקב) אומר כך.

15. צריך להכיר מי זה **רבי יונה**, זה לא **רבי יונה הרגלי מגירונדי** מחבר "שערי תשובה" ו"תלמידי רבנו יונה" על ברכות. לא, רבי יונה **המדקדק זה רבי יונה אבן ג'אנח**. בעברית הכוונה "בעל כפיים", ככה המשפחה שלו. ויש שכותבים "גאנח", לא, "גנח" גנח... אומרים ג'אנח! והוא אמר **"מה שהוציאו חברי ביי, אני הוצאתי בשמן"**, הוא בזבז שמן בלילות, היה יושב וקורא, הוא היה רופא, זו הפרנסה שלו, ובלילות היה קורא ומדקדק בכל אות ובכל נקודה. אמרו שזה המדקדק הכי גדול בעולם. פעם חשבו שיש מדקדק גרמני גדול מכל המדקדקים שלנו, אמרו שזו בושה לאומית, כשהתפרסמו ספריו של רבי יונה בן ג'אנח, אמרו גמרנו, הוא הכי גדול. והוא קדם לאבן עזרא.

יודעים מה עשה לנו? קרע לנו את הים, הביא לנו את השליו, הביא לנו את המן, נתן עשר מכות. עכשיו כבר אי אפשר להשתיק אותו, והמשיך ואמר **"עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה!"**. זה מה שאמר כלב, אבל דעתו דעת יחיד, יהושע לא דיבר.

ההבדל בין "ממנו" - מאתנו ל"ממנו" - מהוא

יד. "והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" (פסוק ל"א). רש"י אומר **ממנו** - אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. החוצפה שלהם הגיעה שאמרו שהעם הזה - הענקים האלה - חזקים כביכול ממנו. יש גמרא בערכין (דף ט"ו ע"א) שאומרת **"אל תקרי ממנו, אלא ממנו"**. כלומר אל תפרש מאתנו, אלא ממנו. אבל מה זה "אל תקרי" [הרי לשני הפירושים אומרים "ממנו"]? **אז תוספות** (שם בע"ב) אמרו **לאו דוקא "אל תקרי"**. אבל יש פירוש נפלא **במנחת שי**, הוא כותב - וזה ידוע - שיש שתי קריאות, של הבבליים ושל הטבריינים - מדינחאי ומערבאי. **הטבריינים אומרים תמיד "ממנו" בדגש**, וככה אנחנו קוראים, קבלנו את כל הקריאה של טבריה. אבל **אצל הבבליים** - הרי זה כתוב בערכין בגמרא בבלי - יש כלל, **אם זה ממנו (בדגש) פירושה 'הוא', ואם זה ממנו מאתנו זה רפויה**. למה? כמו שאתה אומר **מה ההבדל בין 'ה' ישמרנו' ל'ה' ישמרנו'?** **"ישמרנו" בדגש הכוונה ישמור אותנו. ובלי דגש הכוונה ישמור אותנו**. וכן 'ה' יצילנו' - יציל אותנו, 'יצילנו' - יציל אותו. אז ככה היו עושים חילוק במלה "ממנו", אז הגמרא כפשוטה, "אל תקרי ממנו" - רפויה, היו קוראים ממנו שהכוונה מאתנו רפויה, אלא תקרא "ממנו" בדגש. התוספות לא ידעו מזה, ידעו כמו שאנחנו קוראים תמיד, לכן אמרו מה זה אל תקרי? אבל הגמרא מתפרשת יפה, וזה מובא בתשובת הרשב"א (ח"י סי' רל"ב), ומובא במנחת שי כאן. **[אמר אחד מהקהל: יש מי שאומר שההבדל בין "ממנו" - מאתנו, או "ממנו" הוא, אם זה בשורוק או בחולם (והרב עפעפי שחר הביא את זה). והשיב מרן רבנו שליט"א: זה לא נכון, שניהם בשורוק. האבן עזרא מסביר בפסוק "רב ועצום ממנו" (שמות א', ט') ששניהם בשורוק, גם אם זה "ממנו" - 'הוא'. (הרב עפעפי שחר לא דיין, נדמה לי שכתוב אצלי בעפעפי שחר בגליון "ליתא", ככה אני זוכר שכתבתי בילדותי, יש לי עליו הגהות). האבן עזרא אומר ששניהם בשורוק, ושניהם בדגש. והוא מסביר למה ממנו [-מהוא] בדגש ובשורוק? כי ממנו הכוונה "ממן הוא". הה"א מובלעת בדגש של הנו"ן, ולכן ממנו בשורוק ולא בחולם. יש הרבה שטעו בזה. למה ממנו בשורוק? כי זו באה מהמלה ממן הוא, ויש לנו דוגמא נפלאה¹⁶ - "ארוממנהו" (שמות ט"ו, ב'), אפשר לומר "ארוממנהו", אפשר לומר "ארוממנו", אפשר לומר "ארוממו" בחולם, ואפשר לומר "ארוממנהו", ארבעה אופנים].**

16. **שאלה מהקהל:** יש גם "מתורתך תלמדנו". והשיבו מרן רבנו הגדול ע"ה: יש הפרש, תלמדנו הכוונה תלמד אותו, הגמרא אומרת (ע"י ברכות דף ה' ע"א) "אל תקרי". **אחד מהקהל:** למה שם תוספות לא עלה בדעתם לשאול? **והשיבו מרן רבנו ע"ה:** כי שם ידעו, וכולנו יודעים, ש"תלמדנו" הכוונה תלמד אותנו, ו"תלמדנו" תלמד אותו. אבל ב"ממנו" אין הבדל בכל הספרים. כמו **"ממנו"** פינה **ממנו** יתד" (זכריה י"ד, ד'), וכן "איננו" - "מיאנה להינחם על בניה כי איננו" (ירמיה ל"א, י"ד), יש שם שני פירושים, ולשני הפירושים בדגש.

את העולם, אבל אנחנו מותקפים מבית, מתוך אחינו החילונים שאומרים בואו לצבא בואו להתגייס, תפסיקו ללמוד תורה, איך אפשר לחזק את בני התורה?

תגידו להם שזה שבני תורה דחויים מהגיוס, זה לא רעיון שלנו, זה רעיון של בן גוריון שהיה רחוק מהתורה. ולמה הוא עשה את זה? הוא אמר **אני לא אהיה גרוע מאספסיוס**. אספסיוס היה מלך - הקיסר - ברומי, וכאשר רבן יוחנן בן זכאי ביקש ממנו תתן הנחה לחכמי יבנה, אמר לו בסדר, אני נותן לך שילמדו תורה (גיטין דף נ"ז ע"ב). והנה עברו מרבין יוחנן כמעט 2,000 שנה והחוק שעשה אספסיוס קיים עד היום.

במקום לעשות את זה [לנסות לגייס את לומדי התורה], להיפך, **תוסיפו לנו שעות שנוכל ללמוד, תוסיפו לנו כסף שיוכלו להתעמק בתורה, כשנתעמק בתורה, תזכו אתם ונזכה אנחנו לראות נסים ונפלאות** כמו הפעם הזאת עם איראן. נלחמנו? לא נלחמנו, לא עשינו כלום. הסתכלנו עליהם כמו בובות על מריונטות... הם זורקים ואנחנו רק מסתכלים: כן, כן, בסדר, "חזק וברוך"... הם זורקים והכל הולך לאיבוד. **יש כח בתורה לעשות את כל הדברים האלה.**

חזקיה המלך גם כן, לבלי פסח סנחריב והחיילים שלו - אלפים ורבבות - באו סביב ירושלים להילחם. עד שסנחריב אמר: אני צריך להילחם עם המדינה הקטנה הזאת?! בבוקר אני אזורק עליה כמה אבנים והם ילכו באבנים שלי. בסדר, חזקיה המלך עשה ליל הסדר יפה מאד, גמר את הסדר, אמר "חד גדיא" והלך לישון, והנה חד גדיא שלו הכריע 185,000 חיילים של סנחריב! ככה נזכה גם אנחנו לראות במפתלם של כל השונאים שלנו.

המראיין: כבוד הרב, אנחנו רוצים לזכות לברכה לכל מאזיני רדיו קול ברמה שזוכים ללכת באורו של מרן, אם הרב יכול לברך אותנו לחג פסח כשר ושמח ושנזכה לראות ישועות.

מי שבירך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל העובדים בקול ברמה שמרבים כבוד שמים, ה' יתברך יתן לכם פסח כשר בריא ושמח, **כשר** - שלא יהיה בו איזו תערובת של חשש חמץ. **בריא** - למרות שמשנים את כל האוכל, ואוכלים מצות ואוכלים בשר שלא תמיד הוא מטיב עם האדם, יהיה בריא. **ושמח** - שעם כל ההוצאות של פסח תמיד יהיה לכם עודף. וסימן לדבר, שאנחנו - הספרדים במיוחד - אוכלים כבש בפסח. **כבש** ראשי תיבות **כשר בריא שמח**... אמן ואמן. **המראיין:** מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי מאיר מאזוז, יישר כח על כל השנה שהרב מוביל אותנו ומדריך אותנו. **מרן:** אני לא מדריך, אני אומר דברים פשוטים וה' ישמור עלינו...

ספר תורה לכבוד הסבא קדישא

במלאת 66 שנים לפטירתו של עטרת ראשנו
הסבא קדישא המקובל האלוקי מרן הגאון

רבי **רחמים חי חויתה הכהן** זצוק"ל
הרב הראשי וראב"ד ג'רבא אשר הארץ האירה מכבודו

מוסדותיו הקדושים יוצאים בכתיבת ספר תורה לכבודו
ולזכות כל עמ"י ולקירוב הגאולה בחסד ורחמים
הספר יוכנס בל"נ לביתו ובית מדרשו
באדמת הקודש ברכיה לקראת יום הילולתו

לא הקוצם
זוכה

זכות פרשה
₪ 10,000

זכות עמוד
₪ 2,600

זכות אות
₪ 18

התרומה מוכרת לצרכי מס | ניתן לפרוס עד 10 תשלומים | תורם עמוד/פרשה יקבל תעודת הוקרה מפארת

בית שאן

בעמדות
נדרים פלוס

או בהודעה ל-
08-6727523

חייגו **9105***

מתוך

ומגדל חנואל עד

"יקבי המלך"

שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות

הגאון הגדול רבי חנואל כהן שליט"א

ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

אהבת ה' לעמו

(מתוך הספר "שמחת התורה" חומש במדבר)

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמור הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד. אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר חלב ודבש. אך בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראם (במדבר י"ד, ז' ט').

חפץ בנו ה'!

המרגלים ששלח משה לתור את ארץ ישראל, לא השכילו לראות את כחה של ההשגחה הפרטית. אמרו חז"ל (סוטה דף ל"ה ע"א), שכאשר נכנסו המרגלים לארץ נפטרו איוב שהיה גדול הדור וכל אנשי הארץ עסקו בכבודו. בנוסף היו עוד הרבה מתים בארץ, והיו אנשי הארץ טרודים לטפל בהם. למה ה' עשה את זה? הכל בהשגחה ממנו כדי שתושבי הארץ יסיוחו דעתם מהמרגלים. כאשר המרגלים ראו את זה, במקום להבין את הטוב שעשה אתם ה', אמרו: "ארץ אכלת יושביה" (שם י"ג, ל"ב).

לעמדתם, יהושע בן נון וכלב בן יפנה הצדיקים, האמינו ואמרו: "הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד! אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר חלב ודבש, אך בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראם!". כונתם היא, אמנם יש שם אנשים ענקיים וגבורים, אין אנחנו יכולים לעמוד בפניהם, אבל כל זה בדרך הטבע, אם חפץ בנו ה', נדאי נקנס! אין דבר שיעמד בפנינו! בזכות זה זכו להפגש לארץ, יהושע הפך למנהיג

וקלב קבל את חברון עיר האבות.

להדבק בה'

גם אם אדם מתבונן, לא תמיד הוא זוכה להבין את הטוב שהקדוש ברוך הוא עושה אותו, אבל צריך לזכור שכל מה שה' עושה עם האדם הכל לטובה. ה' הוא אבינו, הוא לא רוצה שיזיקו לנו, ועל כן אף אחד לא יצליח נגדנו! צריך לסמוך עליו ולבטח בו.

לפעמים אדם אומר לחברו שהוא מאמין לו, אבל בלבו הוא לא מאמין. דבר כזה אפשר לומר לאדם, לקדוש ברוך הוא אי אפשר לומר כך, הוא יודע בדיוק מה רמת הבטחון בו. כותב הרב "חובות הלכות" (בפתיחה לשער הבטחון), שאם ה' רואה שהאדם לא באמת בוטח בו, הוא מסיר את השגחתו ממנו ומניח אותו ביד מי שבטח עליו. אדם יסמוך על הקדוש ברוך הוא, וכן יראה את השגחתו הפרטית בכל דבר ודבר.

מקום לא צפוי

יהודי אחד נסע לעיר עכו לבקר את הדודה שלו המבוגרת, חפשי חניה לרכב, הסתובב הלוך ונסוע ולא מצא. בסופו של דבר גילה פסת חניה, בחלק ממנה מתר לחנות ואלו החלק השני צבוע באדום לבן ואסור לחנות שם. חשב לעצמו: 'בשעות האלה בדרך כלל לא מסתובבים פקחים, גם רב גוף הרקב נמצא בחניה מתרת, מה כבר יכול להיות'. עלה לדודה שלו, שמח אותה וירד. הגיע אל הרקב, וכבר במבט הראשון הוא ראה על השמשה הקדמית דו"ח של המשטרה... אמנם נצבט לו הלב מעט, אבל לא התעכב עם תשלום הדו"ח, שלם כבר באותו שבוע ואמר: "מה שעושה ה', הכל לטובה".

לאחר שלושה חדשים הגיע לו מכתב מבית המשפט. בעבר היה לו שתף שנפרד ממנו בצורה לא נכונה, ומאז אותו שתף לשעבר היה שונא אותו שנאה גדולה. הלך אותו שתף, תפר לו תיק עם ספור שלא היה ולא נברא, ותבע אותו לבית המשפט.

כשעניו האיש בתביעה, נבהל, איך יוכיח את חפותו מול ספור שתפור כל כך טוב? לאחר מספר דקות, כאשר עין שוב בתוך התביעה, מצא את עצמו מחיך. הבחין שהשעה המצינית במכתב שבה הוא עבר את העברה על החק, היא לא פחות ולא יותר אותה שעה שהיה בעכו אצל דודה שלו בזמן קבלת הדו"ח...

הלך לעיריית עכו, בקש וקבל את כל התמונות ואת כל העדויות לזה ששהה שם באותו הזמן. הגיע עת המשפט, התובע מאשים את הנתבע, מדבר ומדבר, שופך אש וגפרית. לאחר שסיים את דבריו, פנה השופט אל הנתבע ושאל: "יש לך מה לענות?". ענה הנתבע: "אדוני השופט, יש כאן צרור גירות, תעני בהם ותגיד לי את דעתך". השופט ראה והפתע, מיד חיב את התובע בכל הוצאות המשפט.

מה מצעדי גבר

בבני ברק היה חי בעבר צדיק בשם הרב משה פארדו זצ"ל. הוא היה סוחר עד שנת תשי"ב. באותו זמן היתה עליה גדולה לארץ, הוא ראה שאין לספרדיות מוסדות חנוך תורניים, קם ופתח את מוסדות "אור החיים" בבני ברק לבנות. עזב את כל העסקים שלו וקנה אמפריה שלמה, היה נוסע מדי שנה לחוץ לארץ להתרים לטובת המוסד שלו. שנה אחת טס ל"סן פרנסיסקו", וכשהגיע לשם הרגיש לא טוב בלבדו. בבקר המארח שלו הזמין לו רופא, הגיע הרופא וראה את הרב עטור בטלית ותפליין. שאל את הרב: "עדין יש יהודים מניחים תפליין?". שאל רבי משה בחזרה: "למה אתה אומר ככה?". ספר הרופא שגם הוא יהודי, והוריו חוו את השואה והתרחקו מהיהדות. הוא לא האמין שעדין יש אנשים שמניחים תפליין ומתעטפים בטלית.

אמר לו רבי משה: "הנה, יש לי מוסד שלומדות בו למעלה מאلف בנות שומרות תורה ומצוות, וכלן מתחננות עם אנשים שמניחים תפליין ומתעטפים בטלית!". הרופא כל כך התרגש, עד שרצה גם להניח תפליין. מי יודע אם לא סבבו משמים שרבי משה יגיע לסן פרנסיסקו ולא ירגיש טוב, כדי שייניח תפליין לאותו רופא, שלא יהיה בגדר סרקפתא דלא מנח תפליין ויצא מקלל פושעי ישראל בגופן (ראש השנה דף י"ז ע"א).

תפליין שהביאו ירשה...

לאחר כמה חדשים קבל הרב פארדו שיחת טלפון מאותו רופא, והוא הודיע שהוא הגיע לישראל ורוצה להפגש עם הרב. נפגשו, ותוך כדי הפגישה הרופא רצה לקרוא את המוסד הענק של הרב. לאחר פסעים הרופא את הסירור במוסדות, אמר לרבי משה בהתרגשות: "הרב, לא נפל דבר מכל אשר דברת! למעלה מאلف בנות המתחנכות על טהרת הקדש, איזה מקום ענקי! תשמע הרב, אני לבד בעולמי, לא הקמתי משפחה. בתחלה חשבתי להעביר אחרי מותי את כל כספי כתרומה לממשלת ארצות הברית, אבל קעת אני מחליט לעשות דבר אחר, את כל כספי אעביר למוסד הנכבד שלך!".

המתבונן יראה השגחה פרטית פלאית ביותר. מה עשה הקדוש ברוך הוא? שלח את רבי משה לחו"ל, גרם לו לחוש שלא בטוב, זמן לו רופא יהודי שהגיע בדיוק קעת הנחת התפליין, התחזק, הניח תפליין ולבסוף העביר את כל כספו לטובת מוסדות "אור החיים" לבנות ישראל.

הרבי מליובאוויטש זצ"ל הורה לחסידי חב"ד שיניחו תפליין לאנשים בכל מקום בעולם, ותמיד אנשים נענים נחייב ובשמחה. עם ישראל אוהב תורה, גם הרחוקים, רק שלפעמים שאור שבעסה מעכב.

יהי רצון שזנכה לראות תמיד את הטוב של הקדוש ברוך הוא ואת ההשגחה שלו על כל צעד ושעל.

שבוע התכלת בעמותת וזכרתם!

בין 10% ל-20% הנחה על כל הפתילים והציציות המוכנות

"למתחילים במצווה, ניתן סבסוד של 30%-50% מוצע מיוחד למתחילים בטלית גדול! בקניית טלית גדול, התכלת עלינו! מוזל 1000 הראלונים בלבד!

0799-1000-65

www.uzchartem.com | uzchartem613@gmail.com

מצות התכלת מחכה לך, למה אתה מחכה?

0559211676

וזכרתם

חברת כותנות וביגוד מסורתיים ויהודיים

ראש - אברהם • עשית

כל ספרי מכון ארח צדיקים ניתן להשיג:

נתיבות	ירושלים	אשקלון	ק. גת	בני ברק	באר שבע
הרב יהודה חיד 0527679513	הספריה הספרדית רחוב דוד 4, 025372265	תנות מוריה 086750841	מחשבה טהורה 0504122763	ישיבת כסא רחמים רח' עוזיאל 25	0523953805
הרב משה כהן 0504104217	ג. שאול 0548449460				

הפצה ראשית *9105 שלוחה 6. דרושים עוד נציגים להפצה

ספרי מכון "אורח צדיקים"

שע"י מוסדות חכמת רחמים שהו"ל עשרות אלפי ספרי קודש!

לרגל שבוע הספר מכון "אורח צדיקים" יוצא במבצע
כל קניה מקנה 10% הנחה ובקניה מעל 300 ₪ משלוח חינם.

דרושים נציגים להפצה
במקומות נוספים

 <p>50</p> <p>מנחת כהן כתב כהונה אשכנזי רבי ספר דרושים מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>50</p> <p>שמחת כהן שו"ת גרש כרמל הלכות גיטין</p>	 <p>50</p> <p>שו"ת שמחת כהן חלק אבן העזר וחושן משפט</p>	 <p>90</p> <p>שמחת כהן שו"ת שני חלקים</p>	 <p>40</p> <p>מעשה בית דין מכתבי הלכה חדשים שנעלו לאחרונה וספורים על סדר השולחן מכתבי חייבי נדבא חזון רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>50</p> <p>סט שמחת התורה חדשים וספורים מהאגון רבי הנגל כהן שליט"א</p>	 <p>50</p> <p>אגרות רבי כלפון חדש אגרות שכתב בימי חייו ובהם שירים, מוסרים ודוד חיים. מעניין ומרתק מאוד!!!</p>	 <p>130</p> <p>אשכול הכופר סיפורים נדירים עדויות מרשעות מכתבים שנחשפו לראשונה על פני רבי רחמים חי חיותה זצוק"ל 2-2 כרכים יותר מ-1000 עמודים מלאי צבע</p>
 <p>50</p> <p>ברכת ה' ח"א שיטה עמ"ס ברכות שונות להאגון רבי סאסי הכהן זצ"ל ראב"ד גרבה</p>	 <p>50</p> <p>זכרי כהונה מערכות בהלכה וכללי הפוסקים</p>	 <p>70</p> <p>ידוע יצחק פירוש על התורה ממין האגון רבי יצחק טובי זצ"ל ראב"ד תוניסיה חדש מכתב יד</p>	 <p>55</p> <p>הגדה של פסח פירוש על הגדה של פסח עם הלכות מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>40</p> <p>תקפו של נס ביאור על מילת אסתר ועניני הפזורים בהלכה ובאגדה מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>200</p> <p>תורת רחמים מקראות גדולות עם פירושים ומוסרים על התורה מסור רבנו רחמים חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>200</p> <p>פריי כהונה חידושי ש"ס מהדורה חדשה ד"ח מסור האגון רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>60</p> <p>שמחת כהן חלק אורח חיים עם תוספת ככתב יד</p>
 <p>50</p> <p>זכות יצחק ח"א שיטה עמ"ס גיטין להאגון רבי סאסי כהן זצ"ל ראב"ד גרבה</p>	 <p>40</p> <p>חנוכה כהלכה הלכות חג החנוכה של הרב מאיר כהן שליט"א</p>	 <p>40</p> <p>אמרי כהן וחשובות בהלכות ברכות של הרב מאיר כהן שליט"א</p>	 <p>40</p> <p>פורים כהלכה הלכות פורים של הרב מאיר כהן שליט"א</p>	 <p>90</p> <p>שבת כהלכה שלושה חלקים הלכות שבת מסודרים בשפה ברורה של הרב מאיר כהן שליט"א</p>	 <p>40</p> <p>סוכה ולולב כהלכה הלכות סוכות של הרב מאיר כהן שליט"א</p>	 <p>60</p> <p>שירי כהונה שו"ת בר' חלקי שלחן ערוך</p>	 <p>50</p> <p>ברכת ה' ח"ב זכות יצחק ח"ב ח"י ש"ס להאגון רבי סאסי כהן זצ"ל ראב"ד גרבה</p>
 <p>80</p> <p>מאמר רחמים ביאור על מסכת אבות פירוש על משל' מגילת רות, ואחרות לתשע השבועות ב"ח מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>30</p> <p>ברכה ושולח ביאורים ומוסרים במעלות ותיקון המידות סאת האגון רבי שלום הכהן זצ"ל</p>	 <p>30</p> <p>צדק ושולח מוסרים וענינים שכן אדם למקום סאת האגון רבי שלום הכהן זצ"ל</p>	 <p>30</p> <p>חיים ושולח בעניני שלום בית וחינוך סאת האגון רבי שלום הכהן זצ"ל</p>	 <p>50</p> <p>לב ימים כללי ש"ס עם שו"ת בית הלחמי סאת האגון המפורסם רבי יצחק הכהן זצוק"ל</p>	 <p>60</p> <p>מנחת כהן פירוש על התורה מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצ"ל</p>	 <p>30</p> <p>שירי מנחה שירי כהונה חקטן - דרשות וחידושי תורה ודרשות על דרך הסוד מאת מרן מוהר"ך</p>	 <p>40</p> <p>משא דרבותא על התורה ממין האגון רבי סמועל אלפאסי זצ"ל</p>
 <p>50</p> <p>מאורע נגן שיטה עמ"ס בבא מציעא להאגון רבי נתן בורלי זצ"ל ראב"ד תוניסיה</p>	 <p>12</p> <p>חזון אליהו זמירון לשבת עם סדר שבת אברהם זקן בריית מילה ופיוון הגן כמנהג גרבה</p>	 <p>25</p> <p>חמד אלוקים סדר הלימוד לסוכות הושענא רבה ושמיני עצרת</p>	 <p>50</p> <p>עוד שבוע פירושים לתורה מהאגון הצדיק על ביוני הכהן זצוק"ל מושל עם סיפורים נפלאים</p>	 <p>60</p> <p>בתורתך מוסר על התורה</p>	 <p>50</p> <p>במצותיך מוסר על קיום המצוות</p>	 <p>100</p> <p>האיש משה - ב"כ חולדות חיי של האגון רבי משה הלוי זצ"ל</p>	 <p>50</p> <p>הישיעור קובץ שיעורי מלני בית אגון של גאון ישראל מרן ראש הישיבה רבי מאיר מאוזן שליט"א</p>
 <p>50</p> <p>ידיד ה' קורות חיי של הרב גיטין כהן זצ"ל פמושב ברכיה.</p>	 <p>40</p> <p>תוקפו של נס עם ביאור מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>50</p> <p>הגדה של פסח הגדה של פסח ד"ח פסח הגדה של פסח ד"ח פסח הגדה של פסח ד"ח פסח</p>	 <p>60</p> <p>מנחת ערב סיפורים ומוסרים על פרשיות השבוע מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>60</p> <p>פסקי אבות על ביאור מסור רבי רחמים חי חיותה הכהן זצוק"ל</p>	 <p>30</p> <p>תורת חיים דרשות נפלאות של האגון הרב חיים כהן זצ"ל</p>	 <p>45</p> <p>טועמיה חיים סיפור חיי של האגון רבי חיים כהן זצ"ל</p>	 <p>30</p> <p>תורת חיים דרשות נפלאות של האגון הרב חיים כהן זצ"ל</p>

כל ספרי מכון אורח צדיקים ניתן להשיג: נתיבות: הרב יהודה חזד 0527679513 הרב משה כהן 0504104217 | ירושלים: הספריה הספרדית רחוב דוד 4, 025372265 ג. שאול 0548449460 | אשקלון: חנות מוריה 086750841 | קרית גת: מחשבה שהורה 0504122763 | בני ברק: ישיבת כסא רחמים רח' עוזיאל 25
באר שבע: בתאום עם המכון | הפצה ראשית מושב ברכיה ישיבת חכמת רחמים 9105* שלושה 6.

ידע תדע

שְׁאֲכֵלְנוּ מִשְׁלוֹ? הַגִּמְרָא לֹא אוֹמֶרֶת. חֲשַׁבְתִּי פַעַם שֶׁתִּקַּן אוֹתָהּ אַבְרָהָם אַבְיָנוּ. לָמָּה? כִּי הַמִּדְרָשׁ אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה מ"ט אוֹת ד') שֶׁכָּאֲשֶׁר הָיָה מִזְמִין אוֹרְחִים הַבֵּיתָה לְאָכֹל, הָיָה אוֹמֵר לָהֶם: **תִּבְרְכוּ א-ל עוֹלָם שְׁאֲכֵלְנוּ מִשְׁלוֹ**. זֶה הַנֶּסֶח. וְנִבְרַךְ שְׁאֲכֵלְנוּ מִשְׁלוֹ שְׁאוּמְרִים בְּזִמְנוֹ זֶה בְּדִיּוֹק הַנֶּסֶח שֶׁאַבְרָהָם אַבְיָנוּ לָמַד אֶת הָאוֹרְחִים, כִּנְרָאָה הוּא תִקַּן אֶת זֶה. וּמִצָּאתִי רָמְזוֹ: "בְּרֹךְ אֱלֹהֵינוּ שְׁאֲכֵלְנוּ מִשְׁלוֹ" רֹאשֵׁי תְבוֹת [בְּגִימָטְרִיָּא] 341. וְ"מִגֵּן אַבְרָהָם" בְּגִימָטְרִיָּא 341. (גְּלוֹיִן 415 אוֹת א').

צִרְיָה לְהַשְׁתַּדֵּל מֵאֵד אַחֵר זְמָנוֹ (לֹא "לְחַיִּי", אֶלָּא "לְחַיִּי"), כִּי הוּא דָּבָר גָּדוֹל לְסַלֵּךְ **עַל יְדֵי זֶה הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְלְדוֹחָתָהּ** (כִּי אִישׁ חֵי ש"א פִּרְשֵׁת קֶרֶח). פַּעַם אֶמְרֵתִי, הֲרִי יֵשׁ לָנוּ אַרְבַּע בְּרָכוֹת בְּבִרְכַּת הַמְּזוּן, וְכָתוּב בְּגִמְרָא (בְּרָכוֹת דף מ"ח ע"ב) שֶׁבְּרָכָה רִאשׁוֹנָה "הֵן אֶת הַכֹּל" תִּקַּן אוֹתָהּ **מִשֵּׁה רַבֵּנוּ**. בְּרָכָה שְׁנִיָּה "עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוּן" תִּקַּן אוֹתָהּ **יְהוֹשֻעַ**. בְּרָכָה שְׁלִישִׁית "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם" תִּקַּן אוֹתָהּ **דָּוִד וְשְׁלֹמֹה בְּנוֹ**. וְהַרְבֵּיעִית "הַטּוֹב וְהַמְּטִיב" תִּקַּן אוֹתָהּ בְּזִמְנוֹ הַרְוֵגִי בִּיתֵר. עַכְשָׁיו מִי תִקַּן בְּרַכַּת הַמְּזוּן "נִבְרַךְ

הלכה נאמנה

הטור (סימן מ"ו) **מביא בשם רב עמרם** [גאון] שפיון שברך "זוקף כפופים", לא יברך "מתיר אסורים". והטור שואל, מדוע אמר ככה? הרי הגמרא (ברכות דף ס' ע"ב) הביאה את שתי הברכות האלה? ומרן בבית יוסף (שם) מתרץ בפשטות, שאם אדם טעה וברך "זוקף כפופים" לפני "מתיר אסורים", לא יכול לברך מתיר אסורים, כי "זוקף כפופים" פולל את "מתיר אסורים". כי ברכת "מתיר אסורים" זה להודות שהאדם יכול לזוז מהמטה, ו"זוקף כפופים" זה על שהאדם זקוף. ואם כן מי שברך "זוקף כפופים" לא צריך לברך "מתיר אסורים" [אך אין הכוונה שלא יברך "מתיר אסורים" כלל]. זה נכון. אבל אז ספרי הגאונים היו נעלמים מעיני כל מי - "ונעלמה מעיני כל מי וימנעו השמים נסתרה" (איוב כ"ח, כ"א) אבל בימינו נדפסו, ומי שמעזב במקור הדברים ברב עמרם, יראה שהוא כותב שם לא לברך כלל "מתיר אסורים" כי אנהונו מברכים "זוקף כפופים", ואם כן קשית הטור במקומו, שהרי הגמרא הביאה את שניהם, וכי נתחכם על הגמרא? לכן אין לנו ברירה, אלא לומר שפנרנאה לרב עמרם היתה גרסא אחרת [בגמרא]. אבל למעשה מברכים גם "מתיר אסורים" וגם "זוקף כפופים", אבל מברכים ברכת "מתיר אסורים" לפני "זוקף כפופים", כי אם אמרת "זוקף כפופים" כבר בכלל מאתים מנה [מאה כלול במאתים, וכך מתיר אסורים כלול בזוקף כפופים].

ולגבי שאר הברכות, כמו "שלא עשני גוי" ו"שלא עשני עבד". יש כאלה שאומרים שאם אמרת "שלא עשני עבד" אתה כבר לא צריך לומר שלא עשני גוי, אבל זה לא נכון. כי יש גוי שהוא חשוב מאד, והוא לא עבד, כמו נשיא ארצות הברית, לכן מברכים "שלא עשני גוי" ואחר כך עבד ואחר כך אשה. ולא תאמר בכלל מאתים מנה, כי כל אחד יש בו מעלה. כי יש גוי שהוא יותר חשוב מהעבד, ויש עבד שהוא יותר מאשה. היכי משפחת לה [כלומר, היכן מצאנו כן]? כי העבד הנכנע שיקני אצלנו יש עליו מצוות מלכותו, והאשה יש הרבה מצוות בתורה שהיא פטורה ולא שייכים בה. לכן הסדר הוא: גוי, עבד ואשה. אבל אם הפך אותם, ישלים מה שחסר. חוץ מ"זוקף כפופים" ו"מתיר אסורים", שמרן פסק (סי' מ"ו סעיף ה') שאם ברכת "זוקף כפופים" [לפני «מתיר אסורים»], אתה לא מברך "מתיר אסורים". (גלוין 293 אותיות לא ו'לאב).

למען הספר

"כתר לי זעיר ואחרון"

היה פעם מלך שאמר לכל השרים שלו: היהודים האלה עקשנים, בוא נעשה עמות בין ראש הכמרים ובין ראש היהודים, מי שינצח נצחתי. ומי שינצח, יזרק את חברו לים! היהודים פחדו מאד, מי יודע מי ינצח? אז אמרו בוא נגזור תענית שלשה ימים, ובימים השלישי נמצא מישוה ונביא אותו למלך. ביום השלישי עדין כלם מפחדים - גלגל להתנפח עם הכמר, ומה יצא לנו מזה? אם הוא לא יודע לענות, מי יודע מה יעשה לנו? בא יהודי אחד ואמר לרב הראשי: אני יודע להתנפח. אמר לו: איך אתה יודע? אמר לו: תראה, אדבר אתו, ואחר כך אם אני נצחתי אותו, אני אזורק אותו לים. ואם הוא נצח אותי, תגידו לו: "זה יהודי חלש, יש לנו יהודי חזק ממנו". (זה כמו גביהא בן פסיסא בסנהדרין דף צ"א ע"א). אמרו לו: בסדר, טוב. הוא הלך לשם, ואמר: מי יתחיל הראשון? הכמר אמר לו: אתה תתחיל. אמר לו היהודי: תשמע אותי הכמר, מה פרוש הפסוק **"וְאֵנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי"**? אמר לו: **אֲנִי לֹא יוֹדַעְי** אמר להם היהודי: אתם רואים? הוא אמר שהוא לא יודע, תזרקו אותו לים! זרקו אותו לים ויצא מנצח. והנה אחר שחזר, כלם קבלו אותו "בשמחה וגשורים בתוך ויבכור" (בראשית ל"א, כ"ז). הרב אמר לו: תגיד לי, איך חשבת על הדבר הזה? אמר לו: אני אגיד לה. אני יהודי פשוט שהתחיל ללמוד חמש עם תרגום באידיש או בערבית, שכתתי כבר באידיש תרגום למדתי... אני לומד ולומד, והנה כל דבר שאני לא מבין אני הולך לרב. הגעתי לפסוק הזה "וְאֵנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי" ולא הבנתי מה הפונה, הלכתי לרב של בית הכנסת לשאול אותו, ואמר לי: אני לא יודע. אמרתי: טוב, הוא לא יודע כי הוא רק רב בית הכנסת, גלגל לרב של העיר. אבל גם הוא אמר לי: אני לא יודע. הלכתי לרב הראשי, וגם הוא אמר לי: אני לא יודע. אמרתי: אם אלה אמרו אני לא יודע, יעלה על הדעת שהכמר יודע?!! הלכתי לשם, תפסתי אותו והפלתי אותו לים. הוא לא הבין שפסוק הכל ענו לו תשובה נכונה שזה כוונת הפסוק, אלא הוא חשב שמי שאמר לו אני לא יודע הוא באמת לא יודע... ולכן הצליח בתמימותו שלו לגמור את הויכוח.

נדבר כזה קרה פעם בגרנא עם פסוק באיוב - "כתר לי זעיר ואחרון כי עוד לא-ה מלים" (איוב ל"ו, ב'). הלך תלמיד אחד לרבי דוד דידו כהן (הוא חי שמונים שנה, והעמיד תלמידים רבים, והיה מכנים להם את הגמרא בצורה שכל אחד מבין, עד שבא רבו - רבי יוסף ברכי - ואמר לו: אתה אמן מידה איך להכניס את הסגיא בלב התלמידים) ואמר לו: כתוב באיוב בפרקים האחרונים של איוב "כתר לי זעיר ואחרון כי עוד לא-ה מלים", מה זה "כתר לי זעיר"? אמר לו: תחכה קצת ואני אשיב לה. אמר: טוב, אני אחכה קצת. אחרי רבע שעה הלך אליו טוב, אמר לו: מה זה "כתר לי זעיר ואחרון"? אמר לו: תחכה קצת ואני אענה לה. אחרי רבע שעה בא אליו עוד הפעם ושאל: מה זה "כתר לי זעיר ואחרון"? אמר לו: תחכה קצת ואני אענה לה. אמר לו התלמיד: חפיתי קצת ועוד קצת ועוד קצת, ואתה עוד לא עונה לי... אמר לו: **"כתר לי זעיר ואחרון" פרוש הדברים הוא תחכה קצת...** זה פרוש הפסוק. לא התפונתי שתחכה לי קצת... (גלוין 437 אות ז' והערה 5).

